

Справа «Агротексім та інші проти Греції» (Agrotexim and Others v. Greece)

У рішенні, ухваленому 24 жовтня 1995 року у справі *«Агротексім та інші проти Греції»*, Суд постановив, що:

- не може приймати цю справу до провадження через відсутність у заявників статусу «потерпілий» у межах розуміння ст. 25 Конвенції.

Обставини справи

Заявники, шість грецьких компаній з обмеженою відповідальністю – «Агротексім», «Віотекс», «Хімофікс», «Кікладікі», «Мепекс» і «Тексема» – були найбільшими акціонерами компанії з обмеженою відповідальністю «Karolos Fix Brewery», яку тепер позбавили власності.

З 1975 року «Karolos Fix Brewery» продовжувала робити великі борги. Прагнучи подолати свої фінансові труднощі, компанія вирішила в 1976 році вступити в переговори стосовно розвитку її двох об'єктів власності, що розміщені на Сінгроу авеню і вулиці Патіссіон в Афінах. Того самого року компанія закрила ці два об'єкти в зазначених місцях.

У 1979 і 1980 роках Афінська муніципальна влада вирішила віддати територію цих об'єктів для використання в якості громадського парку чи іншої зони відпочинку. В лютому 1981 року муніципалітет розпочав садити дерева в тій частині Сінгроу авеню, де встановив знаки зі словами «площа, яку експропрійовано». У відповідь на скаргу компанії Афінський апеляційний суд наказав муніципалітету припинити використовувати власність компанії, але цей наказ не був виконаний.

10 серпня 1983 року на загальних зборах акціонерів, де були присутні й заявники, було вирішено ліквідувати компанію і призначити двох ліквідаторів, які подали два позови до Афінського цивільного суду першої інстанції проти держави, муніципалітету і персонально мера Афін, вимагаючи компенсації за збитки, що їх мала компанія унаслідок означених заходів.

8 листопада 1983 року міністр економіки наказав ліквідувати компанію згідно із законом «Про банкрутство» від 1983 року.

28 червня 1984 року Афінський апеляційний суд призначив двох ліквідаторів, які замінили призначених Загальними зборами акціонерів. Два позови, подані попередніми ліквідаторами, були відхилені судом першої інстанції 13 липня 1984 року, і нові ліквідатори не продовжували цю справу.

Згодом муніципальна влада запропонувала внести зміни до планування розвитку міста щодо зазначених об'єктів власності. Ці зміни були внесені у травні й жовтні 1989 року.

Після того, як два ліквідатори використали різні засоби й подали скарги надії муніципалітету, апеляційний суд, на прохання Національного банку Греції вирішив замінити їх ліквідаторами, запропонованими банком.

Спільним рішенням Міністерства фінансів і громадських робіт та довілля від 2 березня 1993 року власність на Сінгроу авеню була експропрійована. Вартість, яку запропонувала влада, сплатило державне підприємство, що займається будівництвом афінської системи метро.

Зміст рішення Суду

Насамперед уряд заявив, що скарги компаній-заявників були затримані тимчасовим обмеженням, яке дозволяє Грецька декларація, котра визначає право індивідуальних апеляцій.

Попереднє вивчення усіх доказів по справі привело Суд до висновку, що подальші дії Афінської муніципальної влади, а саме – заява мера про намір експропріювати оспорювану власність на Сінгроу авеню та на вулиці Патіссон, встановлення знаків та насадження дерев на оспорюваній території можна розглядати як низку заходів, що прирівняні до порушення і показують існування наміру муніципальної влади купити ці два місця за найнижчу можливу ціну. Однак, він не вважав за необхідне винести кінцеве рішення у цій справі, оскільки

спершу треба було розглянути заперечення, що ґрунтувалося на втраті компаніями-заявниками статусу «потерпілий», яке було більш обґрунтоване, ніж заперечення відсутності юрисдикції *ratione temporis*.

Уряд стверджував, що в заявників відсутній статус «потерпілий» у розумінні ст. 25 Конвенції.

Спочатку Суд зазначив, що компанії-заявники не оскаржили порушення прав, які належать їм як власникам акцій «Carolos Fix Brewery», їхня скарга ґрунтувалася лише на ствердженні порушення права «Carolos Fix Brewery» на мирне володіння своєю власністю, що негативно відбилось на їх фінансовому становищі через падіння курсу x акцій. Вони вирішили, що фінансові втрати, яких зазнала компанія, і права останньої мали розглядатися як їх власні. Саме в тому вони вбачали свій статус потерпілого. Загалом вони прагнули використати на свою користь те, що компанія володіла правами юридичної особи.

У своїй доповіді Комісія, здавалося, погодилась, що це порушення прав компанії, які захищає ст. 1 Протоколу № 1, призвело до падіння курсу їх акцій і це автоматично буде порушенням прав акціонерів на підставі цієї статті.

Суд вважав, що таке твердження мало на меті встановити критерії (що, на думку Суду, є неприйнятним), які стосуються акціонерів *locus standi*. Це призвело би до труднощів у визначенні того, хто має право на звернення до страсбурзьких органів, і в інтерпретації вимоги використання усіх національних засобів судового захисту.

Суд зауважив, що коли компанії-заявники подали свої скарги до Комісії у 1988 році, «Carolos Fix Brewery», хоча й перебувала на стадії ліквідації, однак не припиняла свого існування як юридична особа, її у цей час представляло двоє ліквідаторів, які мали правоздатність захищати її права, а отже, і звертатися до органів Конвенції, якщо вважали це за необхідне. Пізніше Суд зазначив: немає ніяких підстав вважати, що ліквідатори не виконали свої зобов'язання задовільно.

Загалом не було остаточно встановлено, що в той час, коли заяву подано до Комісії, «Fix Brewery» не мала змоги звернутися через своїх ліквідаторів до органів Конвенції щодо стверджуваного порушення ст. 1 Протоколу № 1, яке було основою скарги компаній-заявників. Далі йшлося, що ці компанії не можна розглядати як такі, котрим надано право звертатися до органів Конвенції.

Суд погодився з думкою Комісії, що ця заява має бути відхилена. Ні ст. 6, ні ст. 13 не вказують, що за національним правом держав, які підписали дану Конвенцію, акціонери компаній з обмеженою відповідальністю повинні мати право пред'являти позов, прагнучи отримати судову заборону або відшкодування збитків, які завдані діями чи бездіяльністю, котра була шкідлива для їх компанії.

Однак компанії стверджували, що порушенням ст. 6 і ст. 13 Конвенції було те, що ні «Carolos Fix Brewery», ні його акціонери не мали ніяких засобів для судового захисту своїх прав від заходів, вжитих ліквідаторами. Компанії-заявники не довели, що тлумачення скарги, яку Комісія оголосила прийнятною для розгляду, відрізняється від того, яке було затверджене останньою, а тому і Суд втратив повноваження приймати скаргу до свого відання.

У своєму рішенні Суд визнав, що не може здійснювати судовий розгляд цієї справи через її сутність.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.